

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:
Pe an 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

ANULŪ XLVII.

SĚ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Q seriă garmondū 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrancate nu se primescū. — Manuscripte nu se retrămītū.

N^{R.} 147.

Sâmbătă 18 (30) Augustū

1884.

Brașovū în 17 (29) Augustū.

Foile guvernamentale din Clușiu, luândū în apărare pe ministrul Trefort, se miră cum de-i imputămū noi acestuia, că a ordonatū cercetare strictă în potriua tinerilor români și a societății de lectură „Iulia“ și c'a suspendatū din postū pe profesorul de limba română dela universitate.

Ministrul de instrucțiune — ne spunū memoratele țiare — are dreptul de inspecțiune asupra tuturor institutelor și a societăților împreunate cu aceste institute, pentru care este responsabil și prin urmare pôte se cerceteze în ce stare se află, ce corespondență pörtă și cum manipulează cu banii lorū.

Așa este. Ministrul are netăgăduitul dreptū de inspecțiune. Dér cine a trasū la îndoielă această îndreptățire a sa? Cine a ȃisū, că d-lui Trefort nu-i este permisū de a scī cum stă și ce lucră societatea de lectură a studenților români universitari din Clușiu „Iulia“?

Noi nu scimū, ca vr'o fōie română se fi precinsū cândva acesta. Dér nici în țilele scandalorū dela Clușiu, nici după aceea nu s'a tractatū de dreptul de inspecțiune alū ministrului, ci numai de insultările, ce au trebuitū sē-le suferē făr' de nici o vină tinerii români dela universitate și profesorul lorū de limba română, precum și de satisfacțiunea ce erau în dreptū a așteptă sē li se dé din partea aceluia, care este rēponsabilū pentru ordinea, pacea și liniștea, ce trebuie sē domnescă la universitate.

Nu e vorba dér în casul de față de unū dreptū alū ministrului, ci de unū dreptū alū studenților români, și alū profesorului română dela universitate.

Mai multū încă. Ministrul de instrucțiune a trebuitū sē fie informatū, decă nu prin organele lui, celū puțin din foile maghiare, că Românii din Clușiu au fost insultați pentru naționalitatea lorū, fără ca ei se fi provocatū pe cineva. Prin urmare erau în dreptū toți Românii, locuitorī în această țēră, de a pretinde ca făcătorii de rele sē fie pedepsiți pentru încercarea lorū de a ațită ura Maghiarilorū în contra poporului română.

Decă d-lū Trefort ar fi voitū a'și căștigă numai informațiunī despre starea societății „Iulia“, elū putea face acesta de multū, căci societatea există de țee ani, fără a amestecă acesta cestiune cu afacerea scandalorū din Maiu, cari sunt cu totul independente de ea. Ș'apoi ce nevoie a avutū d-lū ministru de a suspendă pe profesorul de limba română din postulū sēu?

Despre acesta nu scie sē ne spună nimicū oficioșii unğurī. Ei mărturisescū, că nu cunoscutū pozitivū afacerea profesorului Silași.

Dehogy n'o cunoscutū! Ce e dreptū oficioșii din Clușiu nu ni-au datū nici-odată privilegiu de-a admiră facultățile lorū spirituale, dér cu tōte astea nu i-amū putē crede așa de hēbēucī, ca sē nu mai scie aȃi din ce motive au arangiatū înainte cu trei luni demonstrațiunile din Clușiu, căci veditū este, că scandalurile din Maiu s'au petrecutū sub egida oficioșilorū. Ore nu unū țiarū guvernamentalū a fostū acela, care a falsificatū chiar sensul articilorū publicați în fōia nōstră numai și numai ca se aibă unū pretectū de a ațită spiritele agitate ale tinerimei maghiare în contra Românilorū?

Dér ministrul de instrucțiune — vorū țice oficioșii — nu eră datoriu sē scie ce și cum scriu foile guvernamentale în contra nōstră, afacerea acesta privesce numai pe colegulū sēu dela interne, care dispune de fondulū reptilelorū. Datoria d-lui Trefort, susținū ei, eră numai de a cercetă seriosū și cu de-amēnuntulū de ce s'au întēplatū neorēnduelile și turburările la universitate, deōrece „tinerii maghiari nu s'au pututū rēsculă în contra Românilorū așa numai, făr de nici o causă.“

Așa țicemū și noi, că nebunia din Clușiu trebuie sē aibă o causă. Numai cātū că d-lū Trefort nu caută rădăcina bólei în organismul bolnavului și în relele lui deprinderi, ci afară de elū în purtarea altora, cari îi stau în cale și îi sunt antipatici,

Ei bine, noi nu numai că cunoscemū cauza rēului, dér avemū și curagiulū de a-o dá pe față: Tinerii maghiari din Clușiu, despre care e vorba, nebuniseră din pricină, că nu mai putēu vedē în ochi pe colegii lorū români, și pe profesorul română, cari sē simțēu și se purtau, cum trebuie sē se sēmțā și sē se pōrte orī-ce Românū adevēratū, bunū patriotū și naționalistū.

Insuși oficioșii unğurī enumēră în „Kolozvári Közlöny“ faptele, cari au adusū în turbare pe tinerii maghiari. Étă-le: a) Studenții români din societatea „Iulia“ împreună cu alți Români din Clușiu se pregăteau de a serbă țiuua libertății dela 15 Maiu 1848; b) Profesorul universitarū Silași a luatū parte la o adunare a alegătorilorū români passiviști; c) In același timpū „Gazeta Transilvaniei“ devenindū țiarū cotidian, a primitū felicitări din tōte părțile, între cari una și dela studenții români universitari din Clușiu, în care a fostū vorba despre lupta sântă ce trebuie sē-o pōrte Românii în contra asupritorilorū.

Eatā cauzele enumērate de insiși oficioșii unğurī. Pentru ce dér atâtea cercetări și suspendări, decă tōtă lumea din Clușiu și din afară scie, că la 14, 15 și 16 Maiu anulū curentū fanatismulū de rassă maghiarū și-a serbatū bachanalele în Clușiu?

ȃiceți că ministrul de instrucțiune e responsabilū înainte dietei pentru susținerea ordinei și a liniștei la universitatea din Clușiu. Dér ore nu este elū împreună cu toți ministrii și mai multū responsabilū pentru aceea, ca sē fie scutită libertatea individului, garantată prin legile statului. De ce mai vorbiți de constituționalismū și de liberalismū, decă numai Maghiarulū se bucură de scutulū legilorū și decă numai individulū maghiarū se pōte folosī de libertatea ce-o dau aceste legi? De ce nu țiceți și aici, unde e vorba de folósele multū lăudate, ce le-ar oferī constituțiunea cetățenilorū: quod uni justum, alteri aequum?

Legile statului nu oprescū nici serbările istorice, ca aceea a țilei de 3 (15) Maiu, nici exercitarea dreptului constituționalū din partea unui profesorū de universitate, nici manifestațiunī de simpatia ale junimei cătră unū organū de publicitate din patriă. Și cu tōte aceste tinerii maghiari din Clușiu se infuriēază și d-lū Trefort se grăbesce de a trage în cercetare pe cei cari s'au folositū de libertatea, ce legile o dau cetățenilorū.

Cum sē ne esplicămū acesta măsură altfelū, decâtū așa, că ministrul de instrucțiune voiesce sē sprijinēscă motivele procederei tinerimei maghiare, intentândū procesū tinerilor români și profesorului lorū; că voiesce sē arāte prin acesta opiniunei publice maghiare, că mânia junilorū maghiari a fostū justă, deși demonstrațiunile lorū nu potū fi aprobate pe față.

Bine țice dér corespondentulū nostru din Clușiu, că afacerea din Maiu nu e o afacere particulară a Clușienilorū, ci este lupta șovinismului unğurescū în contra elementului română este — adaugemū noi — *svērcolirea forței brutale în contra dreptului și a libertății.*

Dabit Deus his quoque finem!

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alū „Gaz. Trans.“)

Bucuresci, 28 Augustū. — M. S. Regele României Carolū I. a plecatū la Belgradū.

Paris, 29 Augustū. — In cele din urmă douēzeci și patru de cēsuri au muritū în Toulon doui, în Marsillia șēpte și în celelalte departamente treideci inși de coleră. — Din Fuceu se anunță, că la douē cēsuri și douēzeci de minute după amēđi au fostū distruse tōte fortificațiunile de la gura rīului Min. Trupele chineze au fostū puse pe gōnă.

Berlin, 29 Augustū. — La 25 st. n. împēratulū germanū a cățutū de pe calū în Babelsberg, dar nu a suferitū, de cātū numai niște neînsemnate sguduirī de nervi.

CRONICA ȃILEI.

Cetimū în „Elenzék“ din 28 Augustū următoarele:

•La universitatea din Clușiu, ministrul de instrucțiune publică a datū profesorului română Dr. Gregoriu Silașiu unū concediu pe unū an și dispensându-lū de tōte agendele dela universitate, a îndrumatū facultatea filosofică dela Universitate, ca în loculū fostului decanū Silașiu, sē alēgă pentru anulū acesta unū prodecanū și senatulū universitarū sē propună pentru catedra literaturii române unū profesorū suplentū de o camdată pentru unū an. Precum suntemū informați din isvorū sigurū, senatulū Universității din Clușiu a recomandatū pentru catedra de literatura română pe Moldován Gergely, inspectorū scolarū din comitatulū Turda-Arieșū. Primimū cu plăcere numirea lui Moldován Gergely, căci ilū cunoscemū ca pe unulū, care pe de-o parte prin activitatea sa literară a doveditū, că este capabilū pentru acesta catedră, ér pe de altă parte pentru că-lū cunoscemū ca pe unulū pe care în puterea simțēmintelorū sale patriotice cu încredere ilū poți pune într'unū postū atātū de însemnatū și atātū de gingașū. *

P. T. Membrii societăței philharmonice sunt invitați sē se presinte mâne Sâmbătă în 30 Augustū n. la optū cēsuri sēra în sala de probe a societăței. Se va trată despre concertulū-monstru, ce se va dá la începutulū lui Octomvre în Brașovū împreună cu capela orășenēscă a Sibiului. — Directorulū musiceii. *

Ministrulū de interne a ordonatū comandanților cercuali de gendarmeriă, sē facă cunoscute vice-ispănilorū din comitate tōte întēplările de pe hotarulū lorū sēvērșite în decursū de o lună. Pentru aceste împărțășiri se lasă timpū de 10 țile din fiecare lună urmētoare. *

Unū nou exemplu de intoleranță și aroganță maghiară ni se comunică din Clușiu:

În țilele trecute, protopopolū română din Clușiu d. V. Roșescu a trimisū oficiului parochialū din Sebeșulū mare o scrisōre, pe care oficiantulū poștei din „Csusa“ a napoiat' o la Clușiu, scriindū pe cuvertă următoarele cuvinte în unğuresce: •Nu se pōte înmānă. Ce însem-

neză Sebeșul mare în limba maghiară? Până acuma nu vine înainte nici într-o mapă, nici în geografia numirea locurilor în limba valachă, — poftescă a scrie unguresce!»

Ba vine înainte: în mapa și geografia „valachă,” pe care ești dator să o înveți, domnule oficiant din Csucsă!

Impăratăsa a făcută împreună cu contesa Mailatū o partiă pe jos, plecând prin Ișl și suindu-se pe Loser unde a dormit noaptea în stațiunea clădită acolo de secțiunea reuniunii alpine „Aussee”. Dimineta s'a întorsă totuși pe jos acasă.

Vienesii voru ridică marelui compozitor Mozart un monument de marmoră albă. Elu va costă 100,000 fl. Comitetul dispune până acum de 60,000 fl.

Intrevederea monarhilor se va face negreșitū cu ocaziunea venirii Țarului în Varșovia. Locul întâlnirii celor trei împărați încă nu se scie.

„N. F. Presse” scrie: La 20 l. c. n. ne vestea o depeșă din Petersburg, că Țarul are de gând să facă cătu va stă în Varșovia, o vânătoare la Skiernewice și că la această vânătoare se va întâlni cu alte persoane încoronate. Vestea acesta se susține, căci ni se împărtășește, că o întâlnire a Țarului cu Impăratul Austriei și pōte și cu Impăratul Germaniei la Skiernewice e tare verosimilă și că se face în cele dinteu 14 zile ale lunii lui Septemvre. Schimbarea acestor hotăriri însă nu se pōte eschide încă.

Prințul Bismark primesce mereu visite în Varzin. După comitele Kalnoky a urmat ambasadorul franceș, și acum se așteptă și Giers, ministrul de externe al Rusiei.

„Carpații” spun, că recolta cerealelor în Dobrogea este cu desăvârșire rea, sunt locuri unde nu se va culege absolut nimic. Porumbul și fasolea sunt perdate și numai viile voru da un rod de mijloc.

Elveția e hotărâtă să refuze pe viitor de a ma da anarchiștilor asil. Consiliul elvețian a provocat în zilele trecute pe guvernele mai multor cantone, să supravegheze cătu mai strictu pe anarchiștii din teritoriile lor. Se voru luă cătu de curându și alte măsuri în contra lor.

Se scrie din Sofia, că în Vilaietul Lasaropolu s'a comis un omor crancen. Doi servitori, dați de Pașă episcopului bulgăresc Hudje Theophile ca escortă, l'au jăluit și l'au omorit.

Se scrie din Irlanda, că între partidele irlandeze s'a ivit desbinare. Pe cându se luptă Parnell cu partida sa pentru arēndașii asupra de lordi, a început să se formeze o partidă nouă sub conducerea deputatului irlandez Michail Davitt, care eră mai înainte credincios lui Parnell, partidă, care agitază în favorul lucrătorilor de ți, cari au să suferă mai multu de asprimea și strictețea arēndașilor, decâtu au să suferă aceștia dela proprietarii de pământ. Din cauza acesta se înmulțesc numărul celor nemulțamiți și dinamitistii.

Victor Hugo a sosit în Ragatz la băi să facă cură.

Lamansky, profesor la universitatea din Petersburg și membru de frunte al reuniunii slavo-file, va merge în Rumelia ostică, unde va stă mai multă vreme ocupându-se cu studii etnografice și archeologice.

Se scrie din St. Vigil, că Lună în săptămâna trecută a început de-asupra Alpilor o fortună grozavă cu fulgere și trăsnete. Deasupra Fosidurei, un loc din Alpi, păștea o turmă de oi, cari spre a se scuti de torenți, s'au strins unele lângă altele. Deodată un fulger, urmat de un tunet înfricoșat, trăsni 57 de oi.

Generalul engles Wolseley va plecă negreșitū în Egipt, ca să ia comanda supremă peste corpul de expedițiune, ce se va îndreptă spre Charthum.

Cu ocaziunea serbărilor săsesci din Sibiu, un plugar sasu se adresă cătră un plugar român, întrebându-l: — „Dar voi, cându veți serbă descălecarea voastră în Ardél?” — „N'avemu trebuință,” răspuse plugarul român, „noi n'am venit aici numai de 700 de ani, ci suntem născuți și crescuți aicea, cându încă nici de Sasu nici de Unguru nu se pomenea.” — Autentic.

CĂLĂTORIA REGELUI CAROLU ÎN BELGRADU.

Lui „Pester Lloyd” i se scrie din Bucuresci referitor la călătoria Regelui la Belgrad:

„Ce privesc însemnătatea politică a călătoriei Regelui Carolu, se scie că a fost și bine și rău comentată de

presa streină. Căci, deși este drept, că în vremea războiului ruso-turcesc, precum și cât-va timp după elu relațiunile între Bucuresci și Belgrad nu au fost totdeuna din cele mai intime, totuși nu s'au ivit diferențe așa de însemnate, încât luându-le în seamă, să poți scote călătoria Regelui Carolu drept un punct formal de schimbare în relațiunile învecinatelor state. Dacă credu însă unii, că în această călătorie se pōte vedea o urmare a schimbării politice esteriore a României, putem obiectă, că a crea o politică identică cu a unei puteri mari ar fi cu multu mai greu pentru România, decât pentru Serbia. Siguru este însă în totu cazul, că călătoria Regelui României la Belgrad ar fi fost imposibilă fără de aplanarea diferențelor de mai nainte dintre România și Austro-Ungaria. La o însemnătate actuală politică ar fi ajunsu călătoria Regelui Carolu numai atunci, dacă prin tr'ensă s'ar fi signalat o mai intimă alipire a acelor state dela Dunăre cari au temeuri pentru năsuința ce „și dau și hotărască dezvoltarea pacinică a intereselor lor interne și externe față cu ori și ce politică de acțiune și aventuriōsă, pornită din afară s'eu din viața partidelor lor. Până acum prospectele unei astfel de întovășiri sunt foarte neînsemnate. Ce abia putem spera însă acuma pe un timp așa de liniștit, în fața unui pericol amenințator s'ar putea repede face faptu, presupunându fără îndoielă, că toate reminiscențele ce se opun unei astfel de alianțe și care sunt isvorite din mică neînțelegere trecute se dau uitări și se mătură din calea ei. Că între România și Serbia sunt deja date aceste condițiuni, dovedește chiar călătoria Regelui Carolu la Belgrad și în astă împrejurare amu pută căuta numai însemnătatea actuală politică a acestei visite a Regelui României.”

DIN DIETA CROAȚIEI.

O telegramă din numărul trecut ne anunță scandalul, ce erășia provocat Starcevic în dieta Croației deschisă mai zilele trecute. Eră vorba de unirea comunei Banja cu municipiul Karlstadt. Se așternuseră două petițiuni una pro și a doua contra. După ce mai mulți oratori vorbiră în amândou înțeleșurile, încep David Starcevic: — „Mi aducă aminte, că am țișit în această „cămară”... Președintele Crestici, intrerupându-l: — „Nu pot permite să numiți camera o „cămară.” — Starcevic: — „Dar și tovarășul D-voastră, „Pester Lloyd” vă dă numele asta.” — Crestici: — „Astă vorbire nu o voi suferi; națiunea te-a trimis pe D-ta în cameră, nu în „cămară.” Aveți respect de înaltă casă!” — Starcevic: — „Eu încă gândesc că poporul ne-a trimis aici pentru apărarea intereselor lui; dar unde sunt faptele D-voastră în acest înțelesu săvârșite? Numai nenorociri și rușine i-ați adus!” (Sgomot și desaprobări în drēpta) — Crestici: — „La ordine!” — Starcevic (continuând): — „În prețuirea faptelor acestei diete...” Președintele: — „Dacă nu vă esprimați în termeni mai respectuoși, nu voi mai permite, să vorbiți mai departe.” — Starcevic: — „D-ta mă intrerupți mereu; e rușine, să nu mă lași să vorbesc. Eu spun curat adevărul, că înșelați poporul.” — Președintele: — „Vă detrag cuvântul.” — Starcevic: — „Dar eu nu vreau, decât să-mi spun părerea.” — Babici: — „Nu!” — Starcevic: — „Dacă nu, vorbesce D-ta! E curiosu lucru, mereu mă turbură. Fie-vă rușine odată și dați-mi pace să vorbesc măcar pe scutu.” — Președintele sună clopoțelul. — Starcevic: — „Dar arătați măcar că sunteți omeni; vreau să vorbesc la obiect.” — Președintele nu-i da voie. Starcevic strigă: „Rei sunteți și rei veți rămâne!” (Risete) Președintele: — „De va trebui voi suna o oră întregă, să impedecă ofensările D-tale.” — Starcevic: — „Și eu voi vorbi o oră întregă, și va trebui să capet cuvântul.” — Președintele sună mereu, dăr vedându că vorba lui Starcevic covârșește sgomotul clopotului și cuvintele lui, îi țișe: — „Vă mai țișe odată, nu voi această purtare necuviinciosă.” — Starcevic: — „En, spuneți-mi acum dreptu, cine se pōrtă necuviinciosu, eu, că vorbesc liniștitu, ori D-ta, că mă intrerupți și suni mereu?” — Președintele: — „Unui deputat, care i denegă președintelui cuviința nu-i mai rămâne decât să esă din dietă.” — Starcevic: — „Aha, sciu că ați vrea! Și aru fi și frumosu, să tacu și să mă uit la D-ta!” — Președintele: — „Vă detrag cuvântul!” — Starcevic: — „Mai stați puțin, că sunt totu aici și înderēt nu mă dau.” — Președintele: — „Față cu o astfel de purtare, nu imi mai rămâne nimic de făcutu, decât să ridicu ședința.” Președintele se depărtă, Starcevic rămâne la loc și vorbesce mereu. După țișe minute se deschide ședința. Președintele: — „Mai dorește cineva, să ia cuvântul?” — Starcevic: — „D-lor!” — Președintele: — „V'amă detrasu cuvântul și ce a țișit odată președintele dietei croate, nu mai retrage. Demnitatea dietei nu permit să se calce în picioare!” — Starcevic: — „Dar de când vorbiți de demnitate? Voi, cari sunteți robi unguresci! (Sgomot). În frunte

aveți acum un venetic...” — Președintele: — „Datoria mea este, să apăr demnitatea dietei. Pentru că nu mai ai dreptul, să vorbesc aici.” — Starcevic: — „Dar când?” (Risete) — Președintele: — „Alta dată.” — Starcevic: — „Negreșitū, afară din dietă unde Banul vostru opresc totă vorba.” — Președintele: — „La ordine! Și nu alu „vostru,” că e și Banul D-tale.” Toți Starcevicianii protestază și strigă: — „Alu nostru, ci Banul vostru, este și alu Ungurilor.” — Tuscan: — „Elu călăresce pe țeră și pe voi.” — Starcevic: — „E Banul vostru măcar că vă spune, că n'are lipsă de voi!” — Președintele: — „Propun, să eschidem pe Starcevic pe șese ședințe din dietă.” — Vorbirile contra durăz cât-va vreme, până ce președintele declară, că în așa împrejurări trebuie să închidă ședința. Deputații încep a părăsi ședința, după ce mai vorbesc Subotici și Tuscan.

BOMBARDAREA PORTULUI FU-CEU.

Correspondentul țiarului „Times” declară, că el a fost singurul țiarist european, care a asistat la bombardarea portului chinez Fu-Ceu de cătră flota franceșă. Etă după telegramele numelui correspondentu cum a decursu lupta:

Fu-Ceu, 23 Augustu, 6 ore seară.

Bombardarea fu o scenă îngrozitoare. Afară de două corăbii, a fostu nimicată totă flota chineză, care ancoras în riul Min. Corăbiile părăsite și amenințate cu cufundare au vrut să se predea, dar admiralul franceș Coubert nu a primitu acesta. Tunurile chineze deja mai ripostau, și cu toate acestea, ghulele franceze curgeau una după alta ore întregi. Admiralul Coubert a deschis focul pe la 2 ore, și chinezii au ripostatu aproape imediat. Bateriile arsenalului au luat îndată parte la acțiune, dar cu puțin succes. Cele 11 corăbii, care constă flota chineză, erau în parte mare corăbii ușore de transportu pentru navigațiune pe riuri și pe țermi, erau misce jucării. Francesii aveau opt corăbii puternic armate: „Volta,” „Dugay-Trouin,” „D'Estaing,” „Aspic,” „Vipere,” „Lynx,” „Villars” și corabia cuirasa „Triomphante,” care intră în luptă îndată după deschiderea focului. Câteva canoniere chineze ripostară focul în cele dinteu 15 minute cu curagiu, dar fără rezultat. Cei rămași cu viață dintre marinarii chineși, se aruncară peste bordu în apă. Lupta adevărată a durat numai șapte minute. După ce corăbiile chineze au fost părăsite, artileria franceșă, care preponderă, continuă lupta. Aceasta nu mai era luptă, ci măcel; așa e părerea tuturor, că au asistat la această scenă. Două canoniere armate cu tunuri de 18 tone s'au bătut bine. Una din ele se cufundă nu departe de corabia de războiu englesă „Champion.” Francesii continuă focul asupra arsenalului, asupra edificiilor care înconjură arsenalul, asupra forturilor și casarmelor, și chiar în contra satelor, până la 5 ore seară, deși bateriile de țermu renunțaseră deja dela 3 ore la ori-ce rezistență. Unele dintre corăbiile franceze și chineze se luptară foarte aproape de corăbiile engleze „Vigilant” și „Champion.” Eu mă aflam pe bordul acesteia din urmă.

Trei canoniere, care erau cuprinse de flacără merseră pe riu, una din ele purtă bandiera franceșă. Numeroșe „Giunche” (bărți) se aprinseră, punându în pericol totu ce eră în apropierea lor. Ele însă au fost mănate pe apă. O barcă englesă a fost mântuită de englesi. Pachetboturi franceze cu torpile au distrus partea dinapoi a corăbiei de transportu „Yangwoo” și două canoniere, care s'au cufundat. Priveliscea, ce o oțeră riu cu cadavrele ce inotau pe elu, eră îngrozitoare. Multe din cadavre au fost scăpate de englesi. Forturile din josul arsenalului încă n'au fost atacate.

Fu-Ceu, 24 Augustu, 3 ore după amiază.

Viu dela pagodă (templu chinez). Dintre două corăbii de transportu chineze, cari mergu pe riu în sus, una, a cărei părți dinapoi era distrusă, s'a cufundat, eră cealaltă a scăpat. Francesii încep a ține la ameză focul în direcțiunea pagodei și localităților din susul riuului, de unde se pōte conchide, că ei au intențiunea, să nimicescă corăbiile de transportu, să ardă satetele și să ocupe înălțimile, care înconjură arsenalul. Francesii bombardază acum casarmele și tabera situată aproape de Cwantao; rezistență nu li se opune. Lângă pagodă, edificiile consulare sunt păzite de soldați chineși armați și uniformați. De aci se pōte judeca, ce mesur de supraveghiere trebuie să se ia în Fu-Ceu, deși până acum liniștea n'a fost turburată. Capul statului major al admiralului Courbet țișe, că Francesii au pedut șese omeni.

După părerea mea, acesta nu e corect. Unu pōt (cărmaci de corăbie) engles a fost ucis aț noaptea în momentul, când Francesii deschiseră un foc foarte violent, și se crede că ei înșiși și-au cufundat corabia torpilară.

„Temps” din Parisu țișe, că telegramele lui „Times” sunt prepartinitore. Apoi adauge, că admiralul

Courbet a trebuit să distrugă flota chineză, deoarece nu voia să-și slăbească omenii fără nici un folos.

La 24 Augustul n. a sosit în Paris o telegramă și din partea admiralului Courbet, de cuprinsul următor:

Am început cu o zi bună. Am deschis focul la 23 c., 2 ore d. a. Pe la 6 ore seara erau sfredelitate de ghiulele nouă corăbii de război chineze și 12 Giunche. Un pachet torpilar francez sfredeli un „cruciar” (corabiă) mare chineză. Focul unei baterii Krupp, care domină arsenalul, fu adus la tăcere. Două corăbii inimice au scăpat pe riu în sus, din cauză că canonierele noastre nu le putu urmări fiind apă mică. . . Am avut 6 morți și 27 de răniți, între cari 14 ușor răniți. . . Perderile chineze sunt foarte mari. . . Înainte de 29 și 30 Augustul nu vom părăsi riul Min.

După o telegramă din Shanghai către „Agenția Havre” se spune, că pierderile chineze de la 23 c. s'ar urca la 2 până la 3000 de oameni. Francezii au pierdut un pachet torpilar. Causa, că nu sosesc scrisorile amănunțite se crede a fi faptul, că Chinezii opresc telegramele private.

CORESPONDENȚA NOSTRĂ DIN COM.

Primim următoarele două corespondențe ca răspuns la unele învinuiri, ce s'au adus preoților din Selagiu:

Șimleul-Silvaniei, în Augustul 1884.

În Nr. 128 al „Gazetei Transilvaniei” a apărut o corespondență din Selagiu, datată din 26 Iulie a. c. și subscrisă „Un învățător”, care înfățișează ven. opiniile publice o iconă zugrăvită cu colorii negre despre relațiile din Selagiu, ce există între preoți și învățători, și despre care s'a scris și în articolul de fond.

Corespondentul se încumetă a dice în fața opiniei publice: „La noi în Selagiu abia va merge omul în trei comune apropiate una de alta, unde se află, că preotul o duce bine cu învățătorul.”

Posițiunea oficioasă îmi impune a apără onoarea atacată a bravului cler din Selagiu, spunându purul adevărul, ca unul, căruia din oficiu îmi sunt cunoscute, pentru că le studiez, relațiile scolare din Silvania.

Învinuirile nefundate, ce corespondentul le aruncă în fața clerului din Selagiu și cari despre clerul nostru nu suntem de față a le ceti în diaristica română, mă îndreptătesc a-mi da expresiunea acelei convingeri firme, că corespondentele e un om tiner, nepătit, care n'are încă nici despre oameni cunoștințe clare, cu atât mai puțin are conceptul clar despre relațiile și datorințele reciproce, cari trebuie să cimenteze biserica și școala română, clerul și corpul învățătoresc, pentru că de ar fi un om matur și cunoscător de misiunea sublimă și grea a clerului nostru român în deplină cu conștiințioasă și resemnațiune sacrificială, precum în trecut secolilor dezastruoși, așa și în prezentele problematice, nu s'ar fi încumetat a pune pe hârtia atare expresiuni grave, fără de a sondă pondul aceluia. Decă mă mărginesc a semnală, că în săptămânile trecute s'a iscat o controversă între un învățător și preot din Selagiu, care a îndemnat pe corespondentele a scrie în „Gazetă” într'un obiect așa delicat.

Judece onor. public cetitor, decă fost'a îndreptățit învățătorul corespondente a califică o cauză privată personală, fie cea cât de acută, der subversantă între un preot și învățător, ca cauză comună a clerului și învățătorilor din Selagiu? Apoi în vicariatul Silvaniei sunt aproape la 200 comune cu mari cu mici, și precum în alte tagme așa și între cler și învățători se nasc alocurea neînțelegeri și controverse, cari se pot impută se uneia se altele sau ambelor părți; pentru aceea totuși cine s'ar încumetă a afirmă în fața tribunalei opiniei publice: „că abia va merge omul în două trei comune apropiate una de alta, unde se află, că preotul trăese bine cu învățătorul?”

Ce se ține de atitudinea clerului față cu cauzele scolare, mă aflu în plăcută pozițiune a afirmă cu fruntea deschisă și conștiința liniștită, cum că este corectă, pentru că în vicariatul Silvaniei este condus clerul conșcui de chemarea sa nobilă, prin protopopii zeloși pentru cauza scolară, și progresul instrucțiunii populare este alimentat prin reuniunea învățătorilor selageni, care pe terenul instrucțiunii populare lucră cu succes îmbrăcându-se, mai bine de un deceniu; acesta e focalul, unde clerul și statul învățătoresc își concentrează puterile spirituale și materiale spre regenerarea poporului român prin școlă.

Cumcă învățătorii nu sunt persecutați ci îndreptățit, sunt martore viu și ocular, pentru că toate cauzele și divergențele dintre cler și învățători, între acestia și popor, se investigă prin protopop și, de cere trebuința, de oficiul vicarial cu conștiințioasă, și pe baza opiniei acestora Ven. consistoriu diecesan decide în meritul cauzelor totdeauna conform dreptății și echității. Ba precum oficiile protopopesci și vicariali în exprimarea opiniei, așa și ven. consistoriu diecesan în darea sentinței, față cu unii învățători necunoscuți de sublima loră chemare într'atata e de indulgent, încât în cele mai multe cazuri numai strămutarea aceluia de la stațiune la altă află consultă a o dispune.

Aserțiunea, că preoții nu trăesc bine cu învățătorii, e foarte elastică, pentru că aceluia dezastru, ca unii membri ai cutăreia corporațiunii se nu fie în conțelegere cu ai celeilalte, nu se pot impută numai uneia, ci în cele mai multe cazuri în măsură mai mare sau mai mică poartă vina ambele părți. Însă în Vicariatul Silvaniei între învățători și preoți, generalmente luat, domnesce o conțelegere bună, er excepțiunile malconțenților nesoco-

tiți și de o parte și de ceialaltă nu sunt demne a ocupă locul în pondul opiniei publice.

Acum se-mi fie iertat din indulgența on. public cetitor a indică unele din cauzele, cari alocurea nasc neînțelegere între cler și învățători.

Isvorul cel dintăiu al neînțelegerii e sinistra esplicare a legilor civile scolare din partea unor învățători, pentru că știind aceia, că sunt datori a corăspunde obligatiunilor prescise prin acele legi, aluneacă la opiniunea dezastruoasă, că sunt scoși de sub jurisdicțiunea autorităților scolare confesionale, așa încât cugetă și se poartă așa ca și cum n'ar atărna nici dela preot că director scolar, nici dela protopop ca inspector scolar, nici dela consistoriu ca supremă autoritate scolară confesională, ci singur dela inspectorul regesc scolar ca reprezentant al statului.

A doua cauză a neînțelegerii zace în deosebirea gradului cultural, care esistă între unii membri ai statului învățătoresc și între ai celui preoțesc, pentru că până când clerul nostru, generalmente luând stă pe un grad de cultură corăspunător al misiunii sale celei sublime, dintre membrii corpului învățătoresc parte nu s'a eluptat încă la nivelul culturale intelectuale recerut spre împlinirea misiunii celei grele a cultivării și creșterii intelectuale a poporului. Onore excepțiunilor, prin urmare toți membrii celor două corporațiuni chemate de providență spre urmărirea și ajungerea unuia și aceluiași scop sfânt, numai atunci se vor pute înțelegere unii pre alții, decă vor fi ridicați la gradul culturale recerute de momentuositatea statului, care-lu ocupă.

A treia cauză a neînțelegerii, unde este, am esperiat, că rezultă din aceluia vis al unora, deși puțin din corpul învățătoresc, cari așteptă înflorirea școlilor noastre populare dela împrejurarea, ca acelea se devină eschisiv sub conducerea statului, că numai în aceluia casă sperăză sistemizarea lefurilor învățătoresc.

Mi pare bine, că această speranță a unora se pote relegă la regiunea visurilor, pentru că în împrejurările actuale, ore merită numele de școlă română cea școlă, care nu stă sub sinul bisericii sale? Cine a născut școlă română, decă nu biserica română? Și decă vei înțerca fida dela sinul mamei, de unde va mai suge spiritul dător de viață? Poporul român nu cunoșce decăt numai o mamă, care a călătorit dimpreună cu densusul printre toate furtunele seculare și aceia e biserica, care i-a conservat giuvaerele scumpe ale religiunii, limbei și naționalității; decă se va despărți corpul învățătoresc român de biserica, totodată se va despărți și de școlă, pentru că școlă românească numai ca confesională rădimită pe brațul bisericii pote produce fructele creșterii și culturale adevărate.

Decă, onorat corp învățătoresc român selagen! decă se nasc între noi ici și colo neînțelegeri, pentru judecarea și vindecarea aceluia se nu recurgem la forul publicității, ci se le aplanăm noi între noi, se nu ne consumăm puterile noastre spirituale, menite pentru un scop mai sublim, prin frecări sterpe în diaristica, ci se muncim în biserica și școlă, formând din munca noastră împreună un isvor, din care se se nutrească și răcorască inima și sufletul poporului român însetat de cultură. — „Dixi et salvavi animam meam.”

Alimpu Barboloviu,

Vicar. for. gr. cat. eppesc al Silvaniei.

Selagiu, 15 Augustul 1884.

În Nr. 128 al „Gazetei” un învățător din Selagiu se viaetă asupra sorții ce a ajuns pe biata învățătorime din Selagiu; apoi atacă pe unii preoți din Selagiu, dîcând între altele, că „La noi învățătorul e considerat de unii preoți ca și un servitor.”

Fi-emî permis a întrebă unde a vădută domnia sa un astfelu de casă pe teritoriul Selagului? Eu, după cum știu, domnia sa fiind tiner nu a ocupat până acuma altă stațiune cantoreo-învățătorescă decăt numai în care se află de prezente, și așa trebuie să presupunem, că ori își răsbună în contra preotului său, ori că s'a făcut advocatul cutărui-va client.

Decumva își răsbună în contra preotului său, atunci e destul de temerar și ingrăt, deoarece atacă inima cea mai nobilă, persoana aceluia bărbat providențial pe care Dumneșu l'a adus în Selagiu, ca cu erudițiunea-i înaltă, și atrăgătoare-i afabilitate din scaunul său măreț ce-lu ocupă ca un far luminător să răspândescă lumina cea binefăcătoare, care arată la toți modalitatea peregrinării spre ajungerea limanului dorit.

Eră decumva domnul învățător corespondente s'a făcut advocatul cutărui-va client, atunci îl asigură, că-și va perde procesul intentat la toate trei forurile, deoarece apără atare cauză, carea clientul său o perd până acum de două ori. Și ore pentru ce o perd? Pentru că densusul, care și arogă sie-și atributul de luminător al poporului, ca învățător-cantor în contra legilor și în detrimentul învățămîntului demite pruncii de la școlă pentru interese private pre un an întreg, părăsesce școlă de câte ori îi place, merge în școlă, la biserica, ba chiar și la esamen și pe la înmormentări într'o stare nedemnă etc.

Știu preoții selageni dă onoarea convenită tuturor învățătorilor și cantorilor cari o merită, fie chiar și cei dela Strimba, cari cu toate că nu au fost preparanți absoluți, totuși au fost mai la culmea misiunii lor, mai conșcui de sine, arătând în răstimp de 4 ani mai mult progres în științe cu elevii, decăt clientul corespondentului, care chemat fiind la preotul său, directorul

scolar, se prezentă înainte acestuia în stare anormală și, admoniat fiind pentru comiterea unor fapte ca cele menționate, atacă și insultă pe superiorul său în modul ce-lu mai degradator. Superiorul său, indulgent, îi dă o mică pedepsă: îl opresce dela serviciul divin, în speranță că se va îndrepta.

Au ce cugetă acum corespondentul, ce ar fi mai potrivit de făcut? Oprirea prin preot pentru cdată dela serviciul divin, sau cererea suspensiunii totale? Îl lasă să cugete corespondentul, sfătuindu-l părințesc, ca de altă dată să-și caute clienți mai buni.

Un preot Selagian.

ASOCIAȚIUNEA GENERALĂ A STUDENȚILOR UNIVERSITARI ROMÂNI.

Secțiunea București Nr. 158.

Se aduce la cunoștință D-lor Studenți, cari după statute au dreptul de a participa la Congresul, care se va ține la Galați, că înscrierile se fac în zilele de 11, 13, 20, 22, 24, 27, 28, 29, 30 și 31 Augustul a. c. de la orele 6—8 p. m. în localul Societății Studenților universitari „Unirea”, Strada Dionisie Nr. 26 și 28.

Conform deciziunii luate de comisiunea organizatoare, înscrierea se va încheie irevocabil la 31 Augustul, orele 8 seara.

Cotaștiunea este fixată la 6 lei 50 bani de fiecare student, în schimbul căreia se va elibera o cartă de membru, o cocardă și anuarul congresului precedent.

Studenții, cari lipsesc din București, pot trimite cotaștiunea în timbre sau mandat postal, pe adresa casierului, D-lu Gh. S. Alexandrescu, Strada Țeranelor Nr. 65, arătând adresa D-lor cum și stațiunea de cale ferată unde vor aștepta trecerea trenului.

Actele pe baza cărora se va putea face înscrierea sunt: înscrierile, foi de frecventare și certificate liberate din partea secretariatelor școlilor.

Acastă dispozițiune se aplică și studenților din districte.

Studenții din străinătate vor binevoi a prezenta cartă de student.

Țiua și ora plecării se vor vedea în programa ce se va publica la timp prin țiare, —

București 7/19 Augustul 1884.

Comisiunea.

DIVERSE.

Duel între adunătoare de sdranțe. — În Puteau la Paris se află o coloniă de sdranțere, cari se înmulțesc tot mai tare. Intre două fete de acest soi s'a escat o ură grozavă, pentru că amândou iubiau pe un tiner tot al unei sdranțere cu numele Bertrand. Ura a mers așa de departe, încât fetele s'au provocat la duel. Armă și-au ales forfecile Condiția fiind primită, începură duelul fără secundanți. După ce se răniră greu una pe alta, deodată una dispăre și când se o observe contrara ei, o vede în fundul unei fântane plină cu apă. La strigătele celei rămas pe uscat veniră oameni, cari au scos pe nenorocita din fântană. amețită cu totul. Din norocire i-a succes un medic s'o aducă în fire; fiindcă însă s'a amestecat în cauză și poliția, atât fetele, care s'au luptat pentru onore, cât și proprietariul, care n'a astupat fântana bine, sunt dați judecării.

40 de zile fără nutrimenț. — Din Viesen (Boemia) se scrie: În 16 Augustul st. n. pădurarul Selysko a aflat într'o despătură de stâncă o figură de om foarte slabă — era Mariana Clesacek, care se rătăcise din 5 Iulie prin munți astfel, încât n'au mai știut pe unde se iasă. Întempleră, că a găsit-o pădurarul, a scăpat-o de morțe.

Atentatul din Odessa. — Referitor la atentatul din Odessa de Maria Caliușna împotriva șefului gendarmeriei Katansky, se scrie: Maria s'a născut în guvernamentul Charkow și aici a făcut ea cursurile gimnasiale, cari i-au fost de folos mai târziu, căci în Odessa dedea ore private și așa se susține cu chin și vai, trăind într'o miserabilă odăiță, pentru care plătea șese ruble în cap. Acum doi ani fu arestată cu privilegiul descoperirii tipografiei secrete a lui Degajew, unde se tipărea și „Narodnaja Wolja.” Fusesse bucătăresă la tipografia. Cu toate că a fost eliberată, a stat vecinic sub supravegherea poliției. Adeseori umblă ea cu Katansky, cu care, după cum vorbesc oamenii, avea și relațiuni intime; fiindcă ține însă mult la partida, de care o despărți numai puterea stăpânilor, și la care ține cu trup și suflet, comitetul nihilistic o însărcină să ucidă pe Katansky. Se spune, că un frate al său încă a fost arestat pentru răsvrățitorele sale idei și lucrări, dar că mai târziu a fost grațiat de împăratul.

Editor: Iacob Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

